

De Begijnhofvilla

Dichter bij elkaar gaan wonen

Op dinsdag 19 april werd in Brussel de eerste klimaatop van de Vlaamse Regering georganiseerd. Verschillende sprekers legden er de nadruk op dat de Vlaamse broeikasgasuitstoot ook in relatie staat tot stedenbouw, tot onze ruimtelijke ordening of beter de ruimtelijke wanorde en bodemverspilling. Om de verkavelingswoede in Vlaanderen halt toe te roepen moet volgens professor Leo Van Broeck van de KU Leuven radicaal worden gekozen voor verdichting. Dit is reeds jaren duidelijk dat op een of andere wijze het verder verkavelen moet worden gestopt. Er moet dringend worden gekozen voor nieuwe bebouwingwijzen met een hogere densiteit. In De Standaard van het weekend van 23 & 24 april wordt juist het tegenovergestelde gepromoot, een artikel met als titel "Een begijnhofvilla met alle moderne snufjes".

Een begijnhofvilla met alle moderne snufjes

De klasse van een luxevilla combineren met de charme van een begijnhof, hoe doe je dat? Een opvallend project in Schilde vormt de perfecte illustratie van 'historiserend bouwen': de reïncarnatie van een oude bouwstijl in een moderne villa.

Voor alle duidelijkheid, het is geen redactionele bijdrage van de krant maar een twee pagina grote advertentie van het bedrijf Vlassak-Verhulst

uit 's Gravenwezel. Dit verdrijf heeft in de loop der jaren ingespeeld op de markt van de grote vrijstaande villa en volgens hun zeggen is de firma "trendsetter" in het historiserend bouwen. Na Provençaalse villa's en Engelse cottages, kwamen er andere modegrillen zoals pastoriewoningen en villa's in Amerikaanse Virginiastijl. Dit allemaal op Vlaamse bodem!.

Na alle soorten stijlen wordt een nieuw type gelanceerd "de begijnhofvilla". Volgens het bedrijf wordt de klasse van een luxevilla gecombineerd met de charme van een begijnhof, een perfecte illustratie van historiserend bouwen. Het woord "reïncarnatie" wordt zelfs aangewend, een oude bouwstijl in een moderne villa.

Voor het project in Schilde wordt verwezen naar de details van het Brugse begijnhof Ten Wijngaerde, een site die op de UNESCO-lijst staat, dus werelderfgoed. Met enige trots wordt aangegeven dat het niet gaat "om een bouwstijl uit het buitenland geïmporteerd, maar uit ons verleden".

In bijlage de tekst van het artikel. Wat voor een onzin, een begijnhof is een stedelijke configuratie en heeft niets te maken met een bouwterrein met sparren in Schilde. Ook begrippen als co-housing en werelderfgoed worden ingezet om het project aan te prijzen.

Het project is juist het tegenovergestelde van een zinnig ruimtegebruik. Verkwisting van bouwgrond duurt verder en wordt ingepakt door te verwijzen naar ons werelderfgoed, de stedelijke begijnhoven. Het is bijna pervers!

*Marc Dubois
April 2016*

Begijnhoven zijn onlosmakelijk verbonden met de Vlaamse traditie. Ze liggen vaak in centrumsteden en worden daarom al eens 'dorpen in de stad' genoemd. De begijnhofstijl vindt nu ook navolging in de particuliere woningbouw. Vlakbij het natuurgebied De Pont in de Antwerpse gemeente Schilde liggen drie woningen naast elkaar. Dat de villa's bij elkaar horen, is duidelijk. Een tuinmuur met tegelpannen en een voortuinstrook verbindt de woningen en zorgt voor continuïteit. Ook de tuinen vloeien door de doorkijk min of meer in elkaar over, zonder dat de privacy in het gedrang komt. Dat laatste is belangrijk, want het gaat hier wel degelijk om drie aparte woningen, niet om een soort luxueuze variant van co-housing. De drie villa's combineren op een redelijk verrassende en unieke wijze de klasse van een villa met de charme en gezelligheid van een begijnhof. En net zoals de traditionele, veel kleinere begijnhuisjes vormen ze door de detailafwerking één geheel. Het grootste verschil met een traditioneel begijnhof is misschien wel de locatie: de drie villa's zijn randstedelijke woningen, terwijl begijnhoven traditioneel in het midden van Vlaamse steden liggen.

Werelderfgoed

De 'begijnhofvilla's' uit Schilde komen de argeloze voorbijganger bekend voor. Het ontwerp en de afwerking zijn dan ook geïnspireerd op het begijnhof Ten Wijngaerde in Brugge, één van de dertien

Vlaamse begijnhoven die op de UNESCO-lijst staan van cultureel werelderfgoed.

De villa's werden alle drie opgeleverd in 2010. Ze zijn het werk van bouwonderneming Vlassak-Verhulst uit 's Gravenwezel, dat over een eigen studiebureau beschikt en meer dan honderd medewerkers. 'Wij realiseren ongeveer dertig projecten per jaar, waarvan ook enkele in het buitenland', zegt zaakvoerder Maxime Verhulst, die er prat op gaat aan het hoofd te staan van de meest exclusieve villabouwer in België. 'Stuk voor stuk zijn dat top-projecten, waarvan er tien gebaseerd zijn op een authentieke bouwstijl, zoals de begijnhofstijl.'

Historiserend bouwen

Op het gebied van historiserend bouwen is Verhulsts bedrijf, naar eigen zeggen, een trendsetter. 'In de jaren tachtig van vorige eeuw waren de Provençaalse villa's nooit gezien in België. Later vernieuwden we met typische Cotswold cottages, Normandische landhuizen en statige klassieke Engelse villa's. In de jaren negentig begonnen we als eerste met de Amerikaanse Virginiastijl en met de Kempense stijl. Daarna kwamen nog de typische Long Island-huizen met overdekte portieken en veel hout.' Kun je zomaar ongestraft bouwstijlen importeren uit het buitenland zonder dat ze als kitsch worden bestempeld? Volgens Verhulst wel, zolang je de stijl maar zuiver houdt. 'Hypermodern en tijdloos strak. Een ontwerp geïnspireerd op Frank Lloyd Wright?'

Alles kan', aldus de villabouwer. 'Al gaat de sterkte en ook de voorliefde van ons ontwerpteam wel uit naar tijdloze, sfeervolle karakterwoningen met een ingetogen charme en stijl. Dat sluit ook naadloos aan bij het landschap en de natuur van de Lage Landen.'

In die zin kon een villa in begijnhofstijl natuurlijk niet achterblijven – al wordt in dit geval geen bouwstijl uit het buitenland geïmporteerd, maar uit een (ver) verleden. Daardoor horen de drie villa's thuis in een aanpak die pas sedert een paar jaar in België en Nederland voet aan de grond begint te krijgen, namelijk historiserend bouwen. Per definitie wordt daarbij teruggegrepen naar de stijl van een vroegere periode – in het geval van het Brugse/Schildense begijnhof een mengeling van gotische elementen met de bekende traditioneel Vlaamse pastorstijl.

Nostalgie

Vaak komen historiserende ontwerpen tegemoet aan gevoelens van nostalgie, waardoor ze als minder koud en afstandelijk worden ervaren dan bijvoorbeeld strakke moderne architectuur. Natuurlijk is er ook de bekende kritiek: waarom zou je een begijnhof nabouwen als je de traditionele functie – het huisvesten van een kloostergemeenschap – niet meeneemt, of als je er geen museum op een andere openbare aangelegenheid van maakt? Het mag er allemaal dan wel oud uitzien, het blijft in werkelijkheid natuurlijk nieuwbouw. Het label 'kitsch' is nooit ver weg.

Maar is die kritiek terecht? De designers van Vlassak-Verhulst hebben eerst een aantal Vlaamse begijnhoven bestudeerd, waarbij ze vooral focusten op de details. Verhulst: 'Denk aan het gebruik van tuinmuren, aan specifieke gevelmaterialen, aan de geschilderde of gekaleide straatgevels, de ongeschilderde dwarsgevels, de ramen in twee kleuren ... het zijn allemaal details die het verschil uitmaken tussen authentiek en kitsch. We hebben zelfs onderzocht hoe we het huisnummer zo waarheidsgetrouw op de gevel konden aanbrenge.' Bij de bouw worden bovendien vooral oude, gerecycleerde – 'echte' – materialen gebruikt. 'Inderdaad, het gebruik van dit soort materialen zorgt ervoor dat we meteen de juiste patina krijgen.'

De villa's ogen inderdaad verbazend authentiek. De typische hoge, smalle deuren met witte kruishouten zetten meteen de toon en de ramen zijn volledig volgens de oude originele kleurstelling geschilderd. Gebroken dagkanten verzachten de ramen in de gevels. Het metselwerk is in wildverband uitgevoerd

"Vooral op technisch vlak zijn deze villa's hypermodern. Ze voldoen aan alle recente energie-eisen."

en de verf is zodanig aangebracht dat het lijkt alsof de gevel al meerdere keren overschilderd is geweest.

Comfort

Hadden de kopers van de drie villa's eigenlijk iets in de pap te brokken? Bij een volledige aanneming, en zeker in de villabouw, verwacht je toch dat de koper sterk betrokken wordt bij het ontwerp en de indeling van zijn villa. Dat was bij de drie Schildense villa's niet het geval, verduidelijkt Verhulst. 'We zijn hier gestart van een volledig eigen ontwerp en ontwikkeling. We hebben ze eerst gebouwd en pas daarna verkocht. Dat liet ons toe een heel pure stijl te ontwikkelen en te realiseren.'

Bij een luxueuze villa verwacht je naast charme natuurlijk ook modern comfort. Is dat in de drie begijnhofvilla's voldoende aanwezig? 'Vooral op technisch vlak zijn deze villa's hypermodern', aldus Verhulst. 'Ze voldoen aan alle recente energie-eisen. De roosters zijn weggewerkt, de schouwen hebben geen kappen en de ramen zijn voorzien van wienersprossen (dubbelisolierend glas, red.)'. En een garage, hebben de ontwerpers daaraan gedacht? 'Traditionele begijnhuisjes hebben natuurlijk geen garage. Wel zien we bij die oude huisjes vaak bijgebouwtjes die door een afdakje aan de woning vasthangen. Op die manier hebben wij de garage in één van de woningen verwerkt, dus zonder het originele karakter te schaden.'

www.vlassakverhulst.com